

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Ve Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Coğrafi Konum Kavramının Değerlendirilmesi

Araştırma Makalesi / Research Article

Atmaca, D., Toygur, H. ve Çamurcu, H. (2022). Sosyal bilgiler dersi öğretim programı ve sosyal bilgiler ders kitaplarında coğrafi konum kavramının değerlendirilmesi. *Kapadokya Eğitim Dergisi*, 3(1), 1-7.

Geliş Tarihi: 27.02.2022

Kabul Tarihi: 10.07.2022

E-ISSN: 2717-9346

Davut ATMACA

Biga İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü Balıklıçeşme Ortaokulu Sosyal Bilgiler Öğretmeni
adaatmaca17@gmail.com
ORCID: 0000-0001-7149-2952

Hüseyin TOYGUR

Biga İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü Balıklıçeşme Ortaokulu Beden Eğitimi Öğretmeni
huseyintoygur84@gmail.com
ORCID: 0000-0001-7919-6509

Hayri ÇAMURCU

Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi Coğrafya Öğretmenliği Bölümü
hcamurcu@comu.edu.tr
ORCID: 0000-0001-9167-7946

ÖZ

Dünyanın giderek modernleşmesi ve karmaşıklaşması ile birlikte bazı bölge ve yapıların nerede olduğunun bilgisi çok daha önemli hale gelmiştir. Bu duruma bağlı olarak herhangi bir noktanın kolaylıkla bulunmasını sağlayan coğrafi konum kavramı hiç olmadığı kadar sorgulanmaya başlamıştır. Bu araştırma “coğrafi konum” kavramının Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ve Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında nasıl betimlendiğini değerlendirmek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmada doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada öne çıkan bazı sonuçlar şu şekildedir: Coğrafi konum ile ilgili kazanımlar, “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” ünitesinde yer almaktadır. Coğrafi konum ile ilgili konuların 5. ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında olmaması bir eksiklik olarak tespit edilmiştir. Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında jeopolitik konum ile ilgili konulara yeteri kadar yer verilmemektedir. Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarındaki görseller coğrafi konum ile ilgili yeterlikleri aktarmada içerik ve şekil bakımından yeterli düzeydedir. Buna göre Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında jeopolitik konum ve özel konum ile ilgili konulara daha fazla yer verilmesinin yerinde olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Coğrafi konum, Sosyal Bilgiler Dersi, Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı.

THE EVALUATION OF THE GEOGRAPHICAL LOCATION CONCEPT IN THE SOCIAL STUDIES COURSE TEACHING PROGRAM AND SOCIAL STUDIES LESSON BOOKS

ABSTRACT

With the increasing modernization and complexity of the world, the knowledge of where some regions and structures are has become much more important. Depending on this situation, the concept of geographical location, which enables any point to be found easily, has begun to be questioned more than ever before. This research was carried out to evaluate how the concept of "geographical location" is described in the Social Studies Curriculum and Social Studies Textbooks. Document analysis method was used in the research. Some of the prominent results of the research are as follows: Gains related to geographical location are included in the unit "People, Places and Environments". It has been determined as a deficiency that the topics related to geographical location are not in the 5th and 7th grade Social Studies Textbooks. Subjects related to geopolitical position are not given enough space in Social Studies Textbooks. The visuals in the Social Studies Textbooks are sufficient in terms of content and form to convey the competencies related to geographical location. Accordingly, it is thought that it would be appropriate to include more topics related to geopolitical location and special location in the Social Studies Curriculum.

Keywords: Geographical location, Social Studies Course, Social Studies Course Curriculum.

1. GİRİŞ

Mekân-yer öğrenme çok boyutlu bir konu olduğundan bu konu ile ilgili kavram ve karışıklıkların açıklanmasına ihtiyaç duyulmaktadır (Öcal, 2009). İnsan ve yerlerin lokasyonu ile ilgili bilgilerin öğrencilere kavratılması yerel, bölgesel, ulusal ve uluslararası bağımlılıkları anlamak için bir ön şart olarak görülmektedir (Arı, 2010). Çünkü mekânsal oluşum ve desenlerin bilinmesi insanların yaşadıkları Dünyanın değerini de anlamalarına neden olmaktadır (Taş, 2007). Son yıllarda coğrafi konuma dayalı yeterlikler hemen her alanda kullanılır hale gelmiştir. Coğrafi konum özellikle şehir, bölge veya ülkelerin yerini belirlemede kullanıldığı gibi yaban hayatı takip etmek, kargo gönderilerini izlemek, saat dilimi ve kesin konumlandırma koordinatlarını belirleme gibi çoğu alanda kullanılmaktadır. Ayrıca çevrimiçi alışverişlerde, online yemek sipariş işlemleri ve banka ATM'lerinin bulunmasına kadar hemen her türlü işlemde konum bilgisine ihtiyaç duyulmaktadır. Konum genel olarak bir yerin diğer yere göre durumu olarak ifade edilmektedir (Akengin, 2016). Özey (2004) konum kavramını bir evin adresine benzeterek coğrafi konumun bir insanın kimliği kadar önemli olduğunu ifade etmiştir. Coğrafi konumun çok önemli sonuçları bulunmaktadır. Bu nedenle bazı bilginler coğrafi konumu alın yazısına benzetmişlerdir. Çünkü ülkelerin doğal ve beşeri özellikleri sahip oldukları coğrafi konum ile doğrudan ilgisi bulunmaktadır (Güner, 2014).

Coğrafi konum esas itibari ile coğrafi mevki, sit, lokasyon veya situasyon olarak ifade edilmektedir. Bu kavramların tümü coğrafi konumu karşılamaktadır. Ancak kavram "öznel ve nesnel coğrafi varlıkların yeryüzünde konuşlandığı ya da konuşlandırıldığı yer" olarak da ifade edilmektedir. Konuşlanmak nesnel bir varlığın yerine karşılık gelirken, konuşlandırmak öznel bir varlığın yerini belirtmektedir. Örneğin dağın yamacındaki bir kayalık veya tepe konuşlanmak kavramını karşılamaktadır. Buna karşın beşeri faktörlerin etkisiyle oluşturulmuş bir fabrika konuşlandırma kavramını ifade etmektedir (Doğanay ve Doğanay, 2014). Coğrafyanın araştırma konularını oluşturan ana etmenler arasında konum (lokasyon) gelmektedir. Bu kavram siyasi coğrafyanın önem verdiği konuların başında gelmektedir. Dünya üzerindeki ülkelerin, yönetim biçimi, kültür, siyasi ve askeri güce göre konumlandırılmasına jeopolitik konum adı verilmektedir. Jeopolitik konum; bir ülkenin komşuları ile ilişkileri, askeri yatırımları, iç ve dış güvenliği, bölgesel iş birliği veya tehditlere maruz kalıp kalmamasına yönelik ipuçları vermesi bakımından oldukça önemli görülmektedir (Akengin, 2012).

Önceki araştırmalarda Şensoy vd., (2008) 6. sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde coğrafi konum dersini aktif öğrenme teknikleriyle işlenmesinin öğrenci başarısına etkisini incelemiştir. Araştırmadaki sonuçlara göre öğrencilerin uygulamadan önceki doğru yanıt oranları 9.12 iken, aktif

öğrenme tekniği sonrasında işlenen dersler sonrasında öğrenci başarısının 10.25'e yükseldiğini ifade etmiştir. Değirmenci (2019) Sosyal Bilgiler ve Sınıf Öğretmenlerinin Türkiye'nin coğrafi konumuna ilişkin görüşlerini incelediği araştırmada araştırmaya katılanların büyük bölümü coğrafi konumu bir ülke için önemli olduğunu ifade ederken, Türkiye'nin sahip olduğu coğrafi konumun bir takım avantaj ve dezavantajları beraberinde getirdiğini belirtmiştir. Kaçar ve Bulut (2020) Sosyal Bilgiler Öğretim Programındaki 4 ve 7. sınıf ders kitaplarındaki coğrafya kavramlarını değerlendirdikleri araştırmada programdaki 27 beceriden dört tanesinin coğrafi kavramlar ile ilişkili olduğunu belirtmiştir. Bu araştırmalar değerlendirildiğinde coğrafi konum ile ilgili kazanım ve kavramların değerlendirildiği bir araştırmanın bulunmadığı görülmüştür.

Araştırmanın Problemi

Araştırmadaki temel sorunsal Sosyal Bilgiler Öğretim Programı ve Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında coğrafi konum konularının içerik ve biçim bakımından yer alışı şeklini ortaya koymaktır. 2018 Sosyal Bilgiler Müfredatı, Tüysüz (2020) ile Şahin (2021)'in Sosyal Bilgiler Ders Kitapları incelenmiştir. Araştırmadaki temel sınırlılık incelemenin güncel Sosyal Bilgiler Ders Kitapları bağlamında yapılmış olmasıdır.

Araştırmanın Alt Problemleri

- 1-Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı (SBDÖP) özel amaçları arasında coğrafi konum ile ilgili hedef veya hedefler bulunmakta mıdır?
- 2-Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında coğrafi konum ile ilgili kazanımlara hangi sınıf seviyesinde yer verilmiştir? Ayrıca bu kazanımlar hangi ünitelerde yer almaktadır?
- 3- Coğrafi konum kavramı Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında hangi konular kapsamında ve nasıl aktarılmaktadır?
- 4- Coğrafi konum ile ilgili görseller Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında nasıl yer almaktadır?

2. YÖNTEM

Bu araştırmada doküman incelemesi kullanılmıştır. Doküman incelemeleri araştırılan betimsel içerikler hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analiz edilmesini ve böylelikle daha nesnel sonuçlara ulaşılmasını içermektedir. (Yıldırım ve Şimşek, 2013; Kozak, 2014). Bu veriler sayesinde betimleyici bilgi elde edilmesinin yanında hipotez ve kategorilerdeki değişim ve gelişim de izlenebilmektedir (Merriam, 2013).

2.1. Araştırma Verileri

Araştırmada kullanılan verileri 2018 SBDÖP ile 2021-2022 eğitim öğretim yılında MEB'de ders kitabı olarak kullanılan İlkokul 4. sınıf ve Ortaokul 5, 6 ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitapları oluşturmaktadır.

2.2. Verilerin Toplanması

Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarına elektronik ortamda Eğitim Bilişim Ağı (EBA) öğretmen hesabı üzerinden erişilmiştir. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programına ise MEB Öğretim Programları İzleme ve Değerlendirme Sistemi'ndeki <https://mufredat.meb.gov.tr/> adresinden ulaşılmıştır.

2.3. Verilerin Analizi

Araştırmadaki veriler içerik analizine göre çözümlenmiştir. İçerik analizi; belli kurallara göre incelenen metnin sözcüklerinin daha küçük içerik grupları ile derlendiği sistemli bir teknik olarak kullanılmaktadır (Büyüköztürk, vd., 2013). Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programındaki özel amaçlar ve kazanımlar incelenerek coğrafi konum kavramının geçtiği yerler ve coğrafi konum ile ilgili olan kazanımlar tespit edilmiştir. Ardandan ders kitapları taranarak coğrafi konum ile ilgili konular tespit edilmiştir. Kazanımların belirlenmesinde coğrafya eğitimcisi iki uzmandan görüş alınarak araştırmadaki güvenilirlik artırılmıştır.

3. BULGULAR

3.1. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı (SBDÖP) Özel Amaçları ve Coğrafi Konum

Sosyal Bilgiler Dersi'nin özel amaçlarındaki "... mekânı algılama becerisi.." ile ilgili olarak;

"Dünya'nın genel coğrafi özelliklerini tanıyarak insan-çevre etkileşimini açıklamak, mekânı algılama becerisi geliştirmek." (MEB, 2018: 8)

hedefi bulunmaktadır. Bu hedefteki mekânı algılama becerisinin özellikle konum bilgisi ile ilgili olduğu dolayısıyla doğrudan coğrafi konum kavramını kazandırma amacını taşıdığı anlaşılmaktadır.

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında Coğrafi Konum Kavramının İncelenmesi

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı 2018 eğitim-öğretim yılında uygulamaya girmiştir. Program; "Birey ve Toplum", "Kültür ve Miras", "İnsanlar, Yerler ve Çevreler", "Bilim, Teknoloji ve Toplum", "Üretim, Dağıtım ve Tüketim", "Etkin Vatandaşlık" ve "Küresel Bağlantılar" isimli yedi üniteden oluşmaktadır. 4. sınıf seviyesinde 33 kazanım, 5. sınıf seviyesinde 33 kazanım, 6. sınıf seviyesinde 34 kazanım ve 7. sınıf düzeyinde 31 kazanım yer almaktadır.

SBDÖP incelendiğinde 4. sınıftaki "İnsanlar, Yerler ve Çevreler" ünitesinin "SB.4.3.1. nolu (çevresinde yer alan herhangi bir alanın konumu ile ilgili çıkarımda bulunur) kazanım ile SB.4.3.2. nolu (günlük yaşamda kullandığı mekânların krokisini çizer) kazanımın coğrafi konum ile ilgili olduğu anlaşılmaktadır. 6. sınıf düzeyindeki SB.6.3.1. nolu (konum ile ilgili kavramları kullanarak ülkemiz ve okyanusların coğrafi konumunu tanımlar) kazanımı da coğrafi konum ile doğrudan ilişkilidir. Coğrafi konum ile ilgili tüm kazanımlar "İnsanlar, Yerler ve Çevreler" ünitesinde yer almaktadır. SBDÖP'de 5 ve 7. sınıf seviyesinde coğrafi konum ile ilgili herhangi bir kazanıma rastlanmamıştır.

3.2. Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Coğrafi Konum Konularının İncelenmesi

Bu bölümde Sosyal Bilgiler Ders Kitapları incelenmiştir. Beşinci sınıf ve yedinci sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında coğrafi konum ile ilgili herhangi bir konuya rastlanmamıştır.

3.3.1. Dördüncü Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabında Coğrafi Konum

Tüysüz (2020) tarafından hazırlanarak MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın 28 Mayıs 2018 tarih ve 78 sayılı kararı ile 2018-2019 eğitim öğretim yılından itibaren beş yıl süreyle ders kitabı olarak kullanılması kabul edilen kitap coğrafi konum ile ilgili konular bakımından incelenmiştir.

Kitabın üçüncü bölümünde yer alan "Yaşadığımız Yer" ünitesinde, coğrafi konum ile ilgili içerikler "Yönlerimiz" ve "Yer Tarifi Yapalım" konu başlıkları ile aktarılmaktadır. Bu konulardaki içerikler özet olarak aşağıda ifade edilmiştir.

"Yönlerimiz" Konusu

Bu konu ile bulunulan yeri tarif etme ya da bir yeri bulmak için yönlerden yararlanmaya yönelik temel bilgi ve beceriler aktarılmaktadır. Ayrıca ev, okul vb. gibi yakın çevrenin tarifi yoluyla temel konum becerilerini kazandırmaya yönelik içerikler bulunmaktadır. Bunun yanında "Karagöz Evini Arıyor", "Güneşin Konumu", "Kutup Yıldızı", "Yosunlar", "Karıncalar", "Mezarlıklar", "Saat Yöntemi", "Pusula" ve "GPS (Küresel Yer Belirleme Sistemi) Teknolojisi" gibi alt başlıklar ile coğrafi konum bilgisine ilişkin bilgi ve beceriler aktarılmaktadır.

"Yer Tarifi Yapalım" Konusu

Bu konuda kuş bakışı görünüm, adres tarifi yaparken belli başlı noktaları kullanma, arkadaş ve yakınlarımıza evimizin konumu ile ilgili bilgi verme gibi içerikler bulunmaktadır. Ayrıca basit adres tarifleri yapmak için kroki çizmek, harita ve yön oklarını kullanmak gibi konum ile ilgili basit bilgiler yer almaktadır.

3.3.2. Altıncı Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabında Coğrafi Konum

Şahin (2021) tarafından hazırlanarak Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı'nca 2020-2021 eğitim öğretim yılından itibaren beş yıl ders kitabı olarak kullanılması kabul edilen ders kitabı coğrafi konum ile ilgili konular ekseninde değerlendirilmiştir:

Kitabın “Yeryüzünde Yaşam” ünitesinde coğrafi konum ile ilgili içerikler “Coğrafi Konumu Öğreniyorum” başlığı ile belli alt başlıklar altında aktarılmaktadır. Bu konulardaki içerikler özet olarak aşağıda ifade edilmiştir.

“Coğrafi Konumu Öğreniyorum” Konusu

Coğrafi Konumu Öğreniyorum konusunda ev, okul, alışveriş merkezi ve çalışılan iş yeri gibi yakın çevreye yönelik konum bilgisini içeren örnekler aktarılmaktadır. Yaşanılan çevredeki mahalle, cadde ve sokak isimleri ile sokak numaralarının günlük yaşamı nasıl kolaylaştırdığı üzerinde durulmaktadır. Öğrencilerde konum algısını yerleştirmek için sinema izlemeye giden kişilerin yerlerini bulması için E8, G1, B5 biçiminde bir koordinatlandırma sistemi örneklerle açıklanmaktadır.

Coğrafi Konumu Öğreniyorum konusu ile ilgili alt başlıkların “Coğrafi Konum”, “Mutlak Konum”, “Türkiye’nin Mutlak Konumu ve Bunun Sonuçları”, “Göreceli Konum”, “Türkiye’nin Göreceli Konumu ve Bunun Sonuçları” şeklinde olduğu görülmektedir. Bu alt başlıklara ilişkin içeriklerde coğrafi konum kavramının tanımı yapılarak mutlak konum, göreceli konum, paralel, meridyen kavramları üzerinde durulmaktadır. Ayrıca Türkiye’nin matematik ve özel konumu belirtilerek bunlardan kaynaklanan özellikler üzerinde durulmaktadır. Jeopolitik konum konusu “Türkiye’nin Göreceli Konumu ve Bunun Sonuçları” konusu içinde oldukça sade bir şekilde aktarılmaktadır.

3.3. Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Coğrafi Konum ile İlgili Görsellerin İncelenmesi

4. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki görseller ile 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki görseller iki başlıkta incelenmiştir.

3.4.1. Dördüncü Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabında Coğrafi Konum ile İlgili Görseller

Ders kitabının değerlendirilmesi sonrasında “Yaşadığımız Yer” ünitesinde coğrafi konum kavramı ile ilgili 11 görsele rastlanmıştır. Bu görsellerden bir kısmı Tablo 1’de belirtilmiştir.

Tablo 1: Sosyal Bilgiler 4 Ders Kitabında Coğrafi Konum ile İlgili Görseller

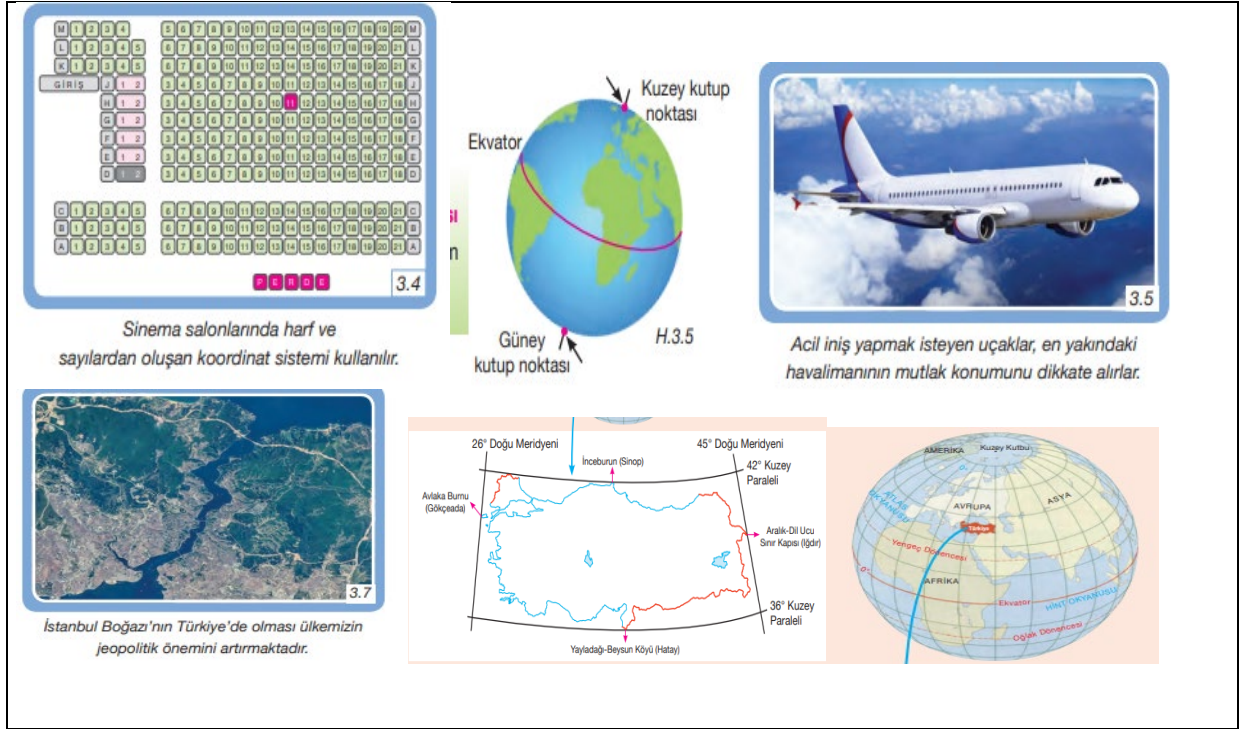
Kaynak: (Tüysüz, 2020)

Tablo 1 incelendiğinde görsellerin yön okları, güneşin doğuşu, gölge boyu ve küresel yer belirleme teknolojileri ile ilgili olduğu görülmektedir.

3.4.2. Altıncı Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Coğrafi Konum ile İlgili Görseller

6. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabında coğrafi konum ile ilgili görseller “Yeryüzünde Yaşam” ünitesinde aktarılmıştır. Buna göre coğrafi konum ile ilgili 11 adet görsele, 5 adet de haritaya rastlanmıştır. Buna göre ilgili görsel ve haritalardan bir kısmı Tablo 2’de aktarılmıştır.

Tablo 2: Sosyal Bilgiler 6 Ders Kitabında Coğrafi Konum ile İlgili Görseller

Kaynak: (Şahin, 2021)

Tablo 2’deki görsellerin koordinatlandırma sistemleri, İstanbul Boğazı’nın Türkiye açısından jeopolitik önemi, Türkiye’nin Dünya üzerindeki konumu, ekvator ve kutup kavramları gibi temel konum bilgileri ile ilgili olduğu görülmektedir.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Sosyal Bilgiler Dersinin özel amaçlarından 5. madde mekânı kazandırma becerisi ile ilgilidir. Özellikle ilkökul ve ortaokul programındaki kazanım ve konuların temel konum bilgisi, yön bulma ve koordinatlandırma becerilerini kapsadığı görülmektedir. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında coğrafi konum ile ilgili kazanımların tamamı coğrafya konularının aktarıldığı “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” ünitesinde bulunmaktadır. SBDÖP’de coğrafi konum ile ilgili kazanım ve kavramlara yeteri kadar yer verilmediği dikkat çekmektedir. Özellikle 5 ve 7. sınıf düzeyinde coğrafi konum ile ilgili herhangi bir kazanım ve konuya rastlanmayışı programın coğrafi yeterlikleri aktarmadaki en önemli eksikliklerden biri olarak tespit edilmiştir. Dikkat çeken hususlardan biri de Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında jeopolitik konum kavramına herhangi bir ana başlık veya alt başlıkta yer verilmeyişidir. Jeopolitik konum kavramı 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabında “Göreceli Konum” alt başlığı ile bir paragraf düzeyinde anlatılmaktadır. Oysa bu konuya ana başlık olarak daha geniş bir yer verilmesinin özel konum ile ilgili yeterlikleri aktarmada daha faydalı olacağı düşünülmektedir. Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında coğrafi konum ile ilgili konu ve alt başlıkların yetersizliğine karşın coğrafi konum ile ilgili görseller şekil ve içerik bakımından yeterli bir seviyede bulunmuştur. Araştırmadaki sonuçlara göre şu öneriler öne çıkmaktadır. SBDÖP’ deki coğrafi konum ile ilgili kazanımların sayısı artırılarak bu konuya tüm sınıflar düzeyinde yer verilebilir. Olası program geliştirme çalışmalarında jeopolitik konum

ile ilgili kazanımlara daha fazla yer verilebilir.

KAYNAKÇA

- Akengin, H. (2012). Siyasi coğrafya insan ve mekân yönetimi. (2. Basım). Ankara: Pegem. Net.
- Akengin, H. (2016). Türkiye'nin jeopolitiği. M. H. Kanat (Ed.). *Türkiye coğrafyası ve jeopolitiği* içinde (ss. 1-28). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Arı, Y. (2010). Coğrafyanın genel eğitime katkısı. R. Özey & S. İncekara (Ed.). *Coğrafya eğitiminde kavram ve değişimler* içinde. (ss. 9-21). Ankara: Pegem. Net.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., Demirel, F. (2013). Bilimsel araştırma yöntemleri. (14. Baskı). Ankara: Pegem. Net.
- Değirmenci, Y. (2019). Öğretmen adaylarının bakış açısıyla türkiye'nin coğrafi konumunun incelenmesi. *Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 91-110.
- Doğanay, H. & Doğanay, S. (2014). Coğrafya'ya giriş. (11. Basım). Ankara: Pegem Akademi.
- Güner, İ. (2014). Türkiye'nin coğrafi konumu, sınırları ve jeopolitiği. H. Yazıcı & N. Koca (Ed.). *Türkiye coğrafyası ve jeopolitiği* içinde (ss. 1-37). Ankara: Pegem Akademi.
- Kaçar, T., & Bulut, B. (2020). Sosyal Bilgiler Öğretim Programı ve 4-7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarının coğrafya kavramları bağlamında değerlendirilmesi. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(2), 652-679. doi:10.33437/ksusbd.738637
- Kozak, M. (2014). *Bilimsel araştırma: Tasarım, yazım ve yayım teknikleri*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- MEB. (2018). 2018 Sosyal bilgiler dersi öğretim programı. <http://mufredat.meb.gov.tr/Dosyalar/201812103847686-SOSYAL%20B%4%B0LG%4%B0LER%20%20C3%96%4%9ERET%4%B0M%20PROGRA MI%20.pdf> Erişim: 22.02.2022
- Merriam, S. B. (2013). *Nitel araştırma desen ve uygulama için bir rehber*. (Çev. S. Turan). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Öcal, A. (2009). Sosyal bilgiler dersinde mekân algılama becerisini yeniden düşünmek. R. Turan, A. M. Sünbül & H. Akdağ (Ed.). *Sosyal bilgiler öğretiminde yeni yaklaşımlar-1* içinde. (ss. 263-278). Ankara: Pegem. Net.
- Özey, R. (2004). Dünya ve Türkiye ölçeğinde siyasi coğrafya. Aktif Yayınevi. İstanbul.
- Şahin, E. (2021). Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 6 Ders Kitabı. Ankara: Anadolu Yayıncılık. <https://www.eba.gov.tr/> Erişim: 23.02.2022
- Şensoy, Ö., Koçyiğit, E., Çakmak, E., Salimoğlu, B., & Yıldız, P. (2008). 6. Sınıf sosyal bilgiler dersi "coğrafi konum" konusunun aktif öğrenme teknikleriyle işlenmesinin öğrenmeler üzerindeki etkisi. *Academia Accelerating the world's research*, 1-7.
- Taş, H. İ. (2007). *Coğrafya eğitimi tarih, standartlar, hedefler*. İstanbul: Aktif Yayınevi.
- Tüysüz, S. (2020). İlkokul Sosyal Bilgiler 4 Ders Kitabı. Ankara: Tuna Matbaacılık San. ve Tic. A.Ş. <https://www.mebders.com/dosya/5491-2019-2020-yili-4sinif-sosyal-bilgiler-ders-kitabi-tuna-pdf> Erişim: 22.02.2022
- Yıldırım, A. & Şimşek, A. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.